

ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶ RA TAVUSH MARZ

Մարզկենտրոնը՝ *Marz centre*
 ք. Իջևան *Ijevan town*

Տարածաշրջանները՝ *Territories*
 Իջևան *Ijevan*
 Դիլիջան *Dilijan*
 Նոյեմբերյան *Noyemberyan*
 Տաուշ *Taush*

Քաղաքները՝ *Towns*
 Իջևան *Ijevan*
 Դիլիջան *Dilijan*
 Բերդ *Berd*
 Նոյեմբերյան *Noyemberyan*
 Այրում *Ayrum*

Տարածքը Territory	2 704 քառ.կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.1 %
Համայնքներ, 2018թ. տարեկզբի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2018	24
Քաղաքներ Towns	5
Գյուղեր Villages	61
Բնակչության թվաքանակը 2018թ. տարեկզբի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2018	123.5 հազ.մարդ/ ths. person
այդ թվում՝ of which:	
քաղաքային urban	52.2 հազ.մարդ/ ths. person
գյուղական rural	71.3 հազ.մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of marz population size in RA population size	4.1 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	42.3 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	110 750.0 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր of which: arable land	25 579.7 հա/ ha

ՀՀ Տավուշի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հյուսիս-արևելյան հատվածում: Մարզը հարավ-արևելքում և հարավում սահմանակից ՀՀ Գեղարքունիքի և Կոտայքի մարզերին, արևմուտքում՝ ՀՀ Լոռու մարզին և պետական սահմանով՝ Վրաստանին, հյուսիսում և արևելքում՝ Ադրբեջանին:

Մարզի կենտրոնով դեպի հյուսիս-արևելք հոսում է Աղստև գետը: Ծովի մակարդակին ամենամոտ կետը (ՀՀ ռելիեֆի ամենացածր կետը) գտնվում է Դեբեդավան գյուղի մոտ՝ 390 մ, ամենաբարձր կետը Միափորի լեռնաշղթայի Մուրղուզ լեռն է՝ 2 993 մ:

ՀՀ Տավուշի մարզը տարածվում է Փոքր Կովկասի լեռնաշղթաների արտաքին շարի վրա (Վիրահայոց, Գուգարաց և Միափորի լեռներ): Գտնվում է ՀՀ չափավոր խոնավ տարածաշրջանում: Արևափայլքի տարեկան տևողությունը 1 900 -2 100 ժամ է, անարև օրերի թիվը՝ 65: Ամառները լինում են տաք, ձմեռները՝ մեղմ: Գետերը պատկանում են Կասպից ծովի (Կուր գետի) ավազանին և սնվում են հալոցքային, ստորերկրյա և անձրևային ջրերից: Բնական լիճը՝ Դիլիջանի մոտ գտնվող Պարզ լիճն է: Այստեղ են գտնվում Ջողազի, Հախումի, Տավուշի, Այգեձորի և Իջևանի արհեստական ջրամբարները:

Մարզի ընդհանուր մակերեսի 40.3%-ը զբաղեցնում են խառն անտառները, որոնք այցի են ընկնում բուսական և կենդանական աշխարհի բազմազանությամբ: Բնության նախաստեղծ վիճակի պահպանության, առավել հարստացման և տեղական պայմաններում նոր տեսակների ստացման նպատակով Աղստևի ավազանում ստեղծված են Դիլիջանի պետական արգելոցը և Իջևանի անտառային այգին: Մարզի և հատկապես Աղստևի հովտի բնակլիմայական պայմանները (մեղմ կլիմա, թթվածնով հարուստ լեռնային մաքուր օդ, հանքային բուժիչ ջրեր, անտառներ, դեղաբույսերով հարուստ լեռնաշխարհ) չափազանց նպաստավոր են բնակչության հանգստի կազմակերպման, առողջության վերականգնման և միջազգային տուրիզմի զարգացման համար:

Իջևան քաղաքից 7 կմ հեռավորության վրա գտնվող Ենոքավան գյուղի վարչական տարածքի (ծովի մակերևույթից 1 370 մ բարձրությամբ) 7 հա տարածության վրա գործում է Հայաստանում նախադեպը չունեցող էքսթրիմի և զվարճանքների պարկը, որտեղ տարեցտարի ավելանում են ակտիվ հանգստի տեսակները, ինչպես նաև ջրային սպորտաձևերը: Այցելուների թվաքանակի աճը վկայում է, որ այն ուշագրավ է դարձել նաև արտերկրից ժամանող զբոսաշրջիկների համար և կիսթանի Էկոտուրիզմի զարգացումը երկրում:

Մարզը համեմատաբար աղքատ է օգտակար հանածոներով: Արդյունաբերական նշանակություն ունեն

RA Tavush marz is situated in the north-eastern part of the Republic of Armenia. In the South-East and South the marz borders with RA Gegharqunik and Kotayk marzes, in the West it borders with RA Lori marz and Georgia, in the North and East – Azerbaijan.

Aghstev river flows to the south-east through the marz centre. The nearest point to the sea level (the highest point of RA relief) is situated near the Debedavan village (390m), the highest point - Murghuz mountain (2 993 m) of Miapori mountain range.

RA Tavush marz is extended on the external line of Small Caucasus mountain ranges (Virahayots, Gugrats and Miapor mountains) and is situated in the moderate damp region of the Republic of Armenia. Annual duration of the sun radiance is 1 900-2 100 hours, the days of the not sunny 65. Summers are warm, winters - mild. Rivers belong to the Caspian sea (Kur river) basin and live on thawed, underground, rainy waters. The natural lake is Parz lake that is situated near the Dilijan. Joghaz, Hakhum, Tavush, Aygedzor and Ijevan reservoirs were situated here too.

The marz nature is wonderful. Mixed forests comprise 40.3% of total surface that are striking by variety of fauna and flora, incomparable monuments of natural inheritance. Dilijan state preservation and Ijevan forest garden have been created in the Aghstev basin with a purpose of keeping the situation created by nature, more enrichment and receiving new kinds in local conditions. Climatic conditions (mild climate, mountainous clear air rich with oxygen, mineral medicinal waters, forests, mountainous land rich with herbs) of marz and, in particular, Aghstev valley are extremely favourable for the organization of population rest, recovery of health and promotion of international tourism.

7 km away from the administrative territory of Yenokavan village, 7 km away from the town of Ijevan, on the territory of 7 hectares (1370m above sea level) operates the unprecedented extreme and amusement park in Armenia, where every year the park is experiencing an increasing number of extreme activities, as well as water sports. The increase of the visitors number indicates that it has become more attractive for foreign tourists and will promote the development of ecotourism in the country.

The marz is comparatively poor with useful minerals. Bentonite clay, limestone, lithographic stone, dolomite,

բենտոնիտային կավը, կրաքարերը, վիմագրական քարը, դոլոմիտը, ֆելզիտը: Աղստև գետի հովիտը հարուստ է հանքային ջրերով, որտեղ կազմակերպված է դրանց արտադրությունը:

Մարզի կենտրոնով է անցնում Հյուսիսային Կովկաս-Թբիլիսի-Երևան գազատարը: Մարզով ձգվում են 146 կմ միջպետական, 253 կմ հանրապետական նշանակության ճանապարհներ: Աղստևի ձորով է անցնում Իջևան-Հրազդան երկաթուղու 70 կմ-ոց հատվածը (ներկայում չի գործում): Հյուսիսային սահմանի երկայնքով, Դեբեդի ավով անցնում է Երևան-Թբիլիսի երկաթուղու 7 կմ-ոց հատվածը:

Մարզի 47 բնակավայրեր սահմանամերձ են Ադրբեջանին և ունեն ռազմավարական կարևոր նշանակություն՝ մշտապես կրելով պատերազմական իրադարձությունների հետևանքներ: Դրանով է պայմանավորված նաև այդ բնակավայրերի քիչ բնակեցվածությունն ու տնտեսապես թույլ զարգացվածությունը:

2017թ.-ին ՀՀ Տավուշի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

✓ արդյունաբերություն՝	0.8%,
✓ գյուղատնտեսություն՝	4.4%,
✓ շինարարություն՝	3.9%,
✓ մանրածախ առևտուր՝	2.5%,
✓ ծառայություններ՝	1.0% :

Մարզը հանրապետության վառ արտահայտված գյուղատնտեսական շրջաններից է: Անասնաբուծության մեջ առաջատար ճյուղեր են համարվում խոշոր եղջերավոր անասնաբուծությունն ու խոզաբուծությունը, իսկ բուսաբուծության մեջ՝ հացահատիկային մշակաբույսերի մշակությունն ու խաղողագործությունը: Վերջին տարիներին իրագործված բազմաթիվ խթանող գյուղատնտեսական ծրագրերի շնորհիվ մեծ զարգացում է ապրում պտղաբուծությունը, ինչով մարզը նախկինում մեծ համբավ է վայելել: Տարեցտարի զարգացում է ապրում նաև մեղվաբուծությունը:

Մարզի տնտեսության առաջատար ճյուղը մշակող արդյունաբերությունն է: Առավել զերակշռող են սննդի արդյունաբերությունը և փայտամշակումը: Մարզում արտադրվող արդյունաբերական արտադրանքից արտաքին շուկա են հանվում գինիներ, պահածոներ, հանքային ջուր, քարե և փայտե, վերջերս նաև տեքստիլ արտադրատեսակներ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Իջևան քաղաքը (2018թ. տարեվերջին՝ 20.5 հազ. բնակիչ) գտնվում է Երևանից 133 կմ հեռավորության վրա: Մարզի հյուսիս-արևելյան հատվածի վարչական, արդյունաբերական, կրթամշակու-

felsites are of marz importance. Aghstev river valley is rich with mineral waters that are bottle filled as well.

The Northern Caucasus-Tbilisi-Yerevan gas-bearer goes through the marz centre. 146 km interstate, 253 km of republican importance roads are extended through the marz. 70 km part of Ijevan-Hrazdan railway goes through the Aghstev gorge (currently does not work). 7 km part of Yerevan-Tbilisi railway goes through the Northern border lengthwise, Debed bank.

47 settlements of the marz are bordered by Azerbaijan and have strategic importance, always bearing consequences of civilian casualties. This is also the case with the low birth rate and economically weak development of these settlements.

In 2017 the share of economy main branches of RA Tavush marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised:

✓ industry	0.8%,
✓ agriculture	4.4%,
✓ construction	3.9%,
✓ retail trade	2.5%,
✓ services	1.0%.

Marz is pronounced agricultural districts of the republic. In animal husbandry the main branches are cow and pig breeding and in plant growing the most developed branches are grain and grape growing. Programs are implemented for recovering the orchards. During last years beekeeping develops too.

Due to the many promising agricultural projects implemented in recent years, the horticulture has a great development, by which the region has previously enjoyed a great reputation. Beekeeping is also being developed every year.

The leading branch of the economy is the processing industry. The most prevalent are the food industry and woodworking. From the industrial production in the region, wines, preserves, pumps, stone and wood, as well as textile goods are imported from abroad.

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road transport.

RA Tavush marz centre is Ijevan town (as of the beginning of 2018 20.5 ths. people) The distance from Yerevan is 133 km. It is the administrative, industrial, education and

թային կենտրոնն է և տրանսպորտային հանգույցը: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է (մասնավորապես՝ փայտամշակումը, սննդամթերքի, հանքային ջրի և գինու արտադրությունը): Իջևան քաղաքի գորգերը նախկինում շատ մրցունակ են եղել ներքին և արտաքին շուկաներում, սակայն վերջին տարիներին այդ գործունեությամբ զրեթե չեն զբաղվում:

Դիլիջան քաղաքի (2018թ. տարեսկզբին՝ 17.5 հազ. մարդ) հեռավորությունը Երևանից 99 կմ է: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ առանձնանում է սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունը: Լայն ճանաչում է ստացել «Դիլիջան Ֆրոլովա» հանքային ջուրը: 2014թ. սեպտեմբերից գործում է «Դիլիջան ինտերնեյշնլ սքուլ օֆ Արմենիա» միջազգային դպրոցը, իսկ 2013թ. սեպտեմբերից՝ «Այբ» դպրոցների ընտանիքին պատկանող Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը:

Քաղաքի ճարտարապետական տեսքին առանձնակի վայելչություն է տալիս ՀՀ կենտրոնական բանկի մասնաճյուղն իր օժանդակ կառույցներով:

Ներկայում մեծ աշխատանքներ են տարվում բնակչության հանգստի կազմակերպման, առողջության վերականգնման և միջազգային զբոսաշրջության զարգացման ոլորտում քաղաքի երբեմնի ունեցած համբավի վերականգնման ուղղությամբ:

Նոյեմբերյան քաղաքի (2018թ. տարեսկզբին՝ 4.7 հազ. մարդ) հեռավորությունը Երևանից 187 կմ է: Քաղաքի տնտեսական կյանքում էական դեր ունի գյուղատնտեսությունը, որի հիմնական ուղղությունն անասնաբուծությունն ու դաշտավարությունն է: Վերջին տարիներին մեծ զարգացում է ապրում նաև քարի արտադրությունը:

Այրում քաղաքի (2018թ. տարեսկզբին՝ 1.9 հազ. բնակիչ) հեռավորությունը Երևանից 206 կմ է: Այն կայարանամերձ քաղաք է, բնակչության հիմնական զբաղմունքը մանրածախ առևտուրն է:

Վերջին տարիներին Նոյեմբերյանի տարածքում լայն թափով զարգանում է պտղաբուծությունը, հատկապես՝ դեղձի այգիների հիմնումը, ինչը կնպաստի Այրումի պահածոների գործարանի վերագործարկմանը:

Բերդ քաղաքի (2018թ. տարեսկզբին՝ 7.6 հազ. բնակիչ) հեռավորությունը Երևանից 202 կմ է: Քաղաքի տնտեսական կյանքում գերակշռողը բազմաճյուղ գյուղատնտեսությունն է, որի մեջ առանձնանում են խոշոր և մանր եղջերավոր անասնաբուծությունն ու դաշտավարությունը: Քաղաքի տնտեսական զարգացման գործում մեծ նշանակություն ունի վերջերս գործարկված տեքստիլ արտադրության ձեռնարկությունը, որը նաև սահմանապահ բնակավայրերի բնակչության զբաղվածության և միգրացիոն արտահոսքի կանխման խնդիրներ է լուծում:

cultural centre and transport junction of the whole north-eastern part. The main trend of town industry is manufacturing (particularly, woodworking, production of food, mineral water and wine. Ijevan carpets have been very competitive in the internal and external markets, but in recent years are not involved in these activities.

The distance of Dilijan, (as of the beginning of 2018 17.5 ths. People) resort town from Yerevan is 99 km. The main trend of town industry is manufacturing, in which the food and beverages production is separated. “Dilijan Frolova” mineral water has received wide recognition. Since September 2014 “Dilijan international school of Armenia” has been opened and since September 2013 Dilijan's central school, which is part of the Ayb School.

The architectural appearance of the city gives the Central Bank branch its convenience.

At present, great efforts are being made to rehabilitate the city's reputation in the field of recreation, health rehabilitation and international tourism development.

The distance from the city of Noyemberyan (at the beginning of the year 2018 4.7 thousand people) is 187 km from Yerevan. Agriculture plays an essential role in the city's economic life, the main direction of which is cattle breeding and fieldwork.

The distance from Ayrum town (at the beginning of 2018 – 1.9 thousand people) is 206 km from Yerevan. City's main occupation of the population is retail trade.

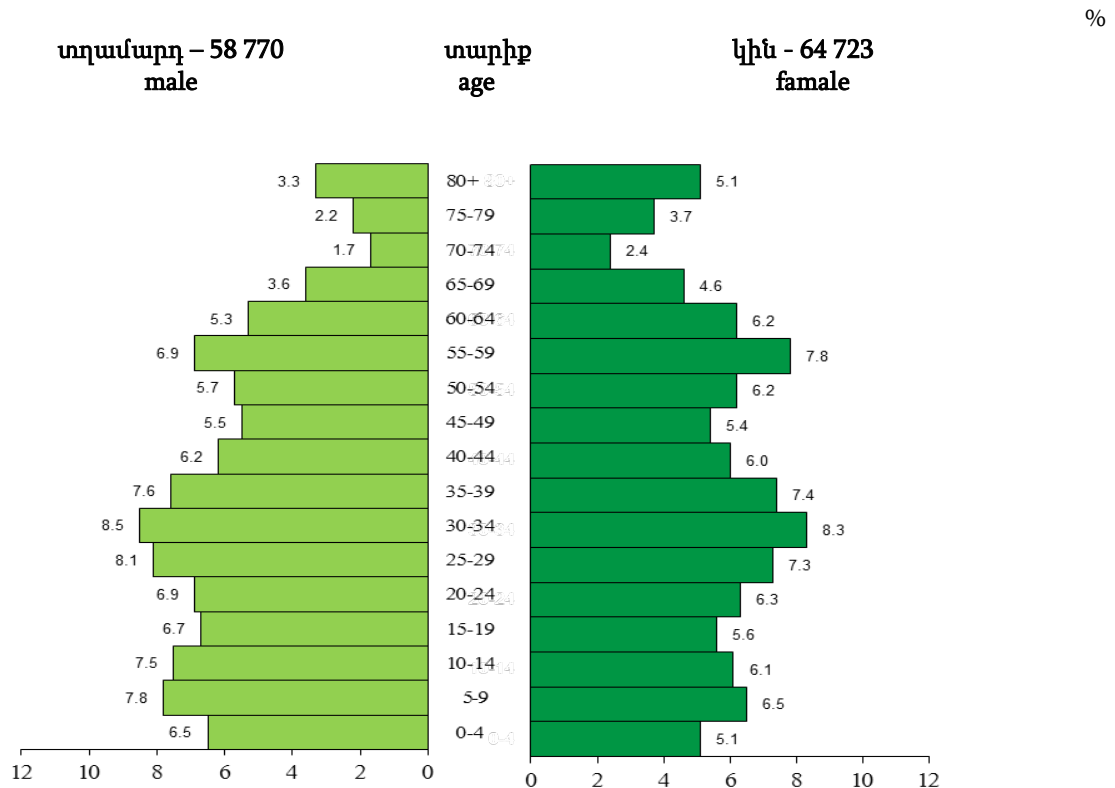
In the recent years, stone production also has a great impact.

In recent years, Noyemberyan's territory has grown rapidly in the development of horticulture, especially the establishment of peach gardens, which will help re-launch the Ayrum cannery.

The distance of Berd town (as of the beginning of 2018 the population was 7.6 ths. people) from Yerevan is 202 km. The main trend of the town economy life is multibranch agriculture, wich is separated by small cattle husbandry and field-crop cultivation.

The recently launched textile manufacturing has a great importance in the economic development of the city, which also solves the problem of population employment and migration flows in frontier settlements.

**ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՍԵՌԱՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԲՈՒՐԳԸ,
2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
AGE AND SEX PYRAMID OF RA TAVUSH MARZ DE JURE POPULATION
2018 as of January 1**

**ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
RETAIL TRADE UNITS**

	Քանակը Number					
	2013	2014	2015	2016	2017	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	1 012	1 025	1 145	1 161	1 232	Retail trade units, total
<i>այդ թվում՝</i>						<i>of which:</i>
խանութներ	659	698	848	874	985	shops
կրպակներ	312	290	252	240	196	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	1	1	1	1	1	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	1	1	1	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	39	35	43	45	49	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը Number					
	2013	2014	2015	2016	2017	
Պետական նախադպրոցական	55	59	59	58	63	State pre-school
Ոչ պետական նախադպրոցական	1	1	-	-	-	Non-state pre-school
Պետական հանրակրթական	81	81	81	81	81	State general educational
Ոչ պետական հանրակրթական	-	1	1	1	-	Non-state general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	19	19	19	18	18	Musical, art schools, creative centers for children
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	3	3	3	3	3	State preliminary vocational educational ¹
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	6	6	6	6	6	State middle vocational educational
Պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության մասնաճյուղ	2	2	2	2	2	Branch of state higher educational

ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES

Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ [*] Population de jure number as of January 1, 2018, person [*]
Իջևան	Ijevan	20 515
Դիլիջան	Dilijan	17 464
Բերդ	Berd	7 624
Նոյեմբերյան	Noyemberyan	4 683
Այրում	Ayrum	1 895

ԳՅՈՒՂԵՐ
VILLAGES

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ^{**} Population de jure number as of January 1, 2018, perso ^{**}
Իջևանի տարածաշրջան Ijevan district			
1	Ազատամուտ	Azamatut	2 768
2	Բարխուդարլու	Barkhudarlu	-
3	Ակնաղբյուր	Aknaghbyur	521
4	Աճարկուտ	Acharkut	169
5	Այգեհովիտ	Aygehovit	3 237
6	Կայան	Kayan	311
7	Աչաջուր	Achajur	4 097
8	Բերքաբեր	Berkaber	357

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ [”] Population de jure number as of January 1, 2018, perso [”]
9	Գանձաքար	Gandzakar	3 489
10	Գետահովիտ	Getahovit	2 046
11	Դիտավան	Ditavan	372
12	Ենոքավան	Enokavan	493
13	Լուսահովիտ	Lusahovit	320
14	Լուսաձոր	Lusadzor	633
15	Խաշթառակ	Khashtarak	1 832
16	Ծաղկավան	Tsaghkavan	516
17	Կիրանց	Kirants	311
18	Սարիգյուղ	Sarigyugh	1 253
19	Սևքար	Sevkar	2 068
20	Վազաշեն	Vazashen	871
Դիլիջանի տարածաշրջան Dilijan district			
1	Աղավնավանք	Aghavnavank	227
2	Գեղատափ	Geghatap	-
3	Գոշ	Gosh	1 123
4	Թեղուտ	Teghut	1 538
5	Խաչարձան	Khachardzan	347
6	Հաղարծին	Haghartsin	3 524
7	Հովք	Hovk	429
8	Ճերմակավան	Tchermakavan	
Նոյեմբերյանի տարածաշրջան Noyemberian district			
1	Արճիս	Artchis	1 054
2	Բագրատաշեն	Bagratashen	2 823
3	Բաղանիս	Baghanis	842
4	Բարեկամավան	Barekamavan	219
5	Բերդավան	Berdavan	3 180
6	Դեբեդավան	Debedavan	603
7	Դեղձավան	Deghdzavan	312
8	Դովեղ	Dovegh	472
9	Զորական	Zorakan	926
10	Լճկաձոր	Lchkadzor	389
11	Կոթի	Koti	1 965
12	Կողբ	Koghb	4 602
13	Հաղթանակ	Haghtanak	1 308
14	Ոսկեպար	Voskepar	782
15	Ոսկեվան	Voskevan	1 361
16	Պտղավան	Ptghavan	797
17	Ջուջևան	Jujevan	480
Տաուշի տարածաշրջան Taush district			
1	Այգեձոր	Aygedzor	1 892
2	Այգեպար	Aygepar	493
3	Արծվաբերդ	Artsvaberd	2 850
4	Իծաքար	Itsakar	295
5	Ծաղկավան	Tsaghkavan	835
6	Մոսեսգեղ	Mosesgegh	1 705
7	Նավուր	Navur	1 048
8	Ներքին Կարմիր աղբյուր	Nerkin Karmir aghbyur	900

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ [”] Population de jure number as of January 1, 2018, perso [”]
9	Նորաշեն	Norashen	1 614
10	Չինարի	Chinari	940
11	Չինչին	Chinchin	554
12	Չորաթան	Choratan	995
13	Պարավաքար	Paravakar	1 637
14	Վարագավան	Varagavan	584
15	Վերին Կարմիր աղբյուր	Verin Karmir aghbyur	1 629
16	Տավուշ	Tavush	1 561

* ՀՀ քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացված է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող բնակչության ընթացիկ հաշվառմամբ:

Population of city/towns of RA are presented according to the current population statistics based on RA 2011 population Census.

” ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 955 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ և ըստ մարզերի, ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2018թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.2%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղերի միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

The sources of these data on RA villages are State statistical annual reporting forms «Age and Sex composition of rural population» provided by the communities. According to this source the total resident population of RA 955 villages, as a whole and by marzes (regions), have some deviation from the same data of current statistics of population, which are based on the administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police (as of 01.01.2018 the deviation comprised +12.2% for the Republic). The deviation is mainly stipulated by the absence of data exchange, comparison and check system on individual level of the given information between villages.

**ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2017թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH
10 000 POPULATION IN RA TAVUSH MARZ, 2017**

	Ընդամենը Total	նրանցից՝ including:		
		կանայք women ¹	տղամարդիկ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 235	4 765	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	111	50	61	Births, person
Մահացածներ, մարդ	107	53	54	Deaths, person
Ամուսնություններ	43	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	8	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	49.2	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	279	138	141	pre-school
հանրակրթական	1 311	630	681	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	173	115	58	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	19	5	14	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	59	26	33	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	130	71	59	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	30 241	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	64	9	55	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	4 012	2 131	1 881	Employed, person
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	-	-	-	including- in Science establishments
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	-	-	-	including- doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	-	-	-	candidates of Science
ուսուցիչներ	161	134	27	teachers
բժիշկներ	19	physicians
միջին բուժանձնակազմ	43	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	558	233	325	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 672	1 025	647	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	416	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	18 180	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	548	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	55	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	27	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	24	X	X	medium crime
ծանր	4	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	0.0	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐԶԵՐԸ
ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԸ ԹՎԵՐՈՎ, 2018
MARZES AND YEREVAN CITY OF THE REPUBLIC OF
ARMENIA IN FIGURES, 2018

*Վիճակագրական ժողովածու
statistical handbook*

Թողարկման պատասխանատու՝

ՀՀ ՎԿ Վիճակագրական
տեղեկատվության տարածման բաժին
☎ (+374 11) 523 356

Responsible for publication:

Statistical information dissemination
division of NS RA
☎ (+374 11) 523 356

*Ժողովածուի «ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական բնութագրերը» հատվածի կազմման
աշխատանքներին մասնակցել են նաև ՀՀ ՎԿ մարզային և
Երևան քաղաքի վարչությունները*

*The marz and Yerevan city Departments of the Armstat have also taken part in organization of work on section
“Social- economic characteristic of RA Marzes and Yerevan city” handbook.*

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐԶԵՐԸ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆ ՔԱՂԱՔԸ ԹՎԵՐՈՎ, 2019»
վիճակագրական ժողովածուն նախատեսված է հրատարակել 2019 թվականի IV եռամսյակում:
“MARZES AND YEREVAN CITY OF THE REPUBLIC OF ARMENIA IN FIGURES, 2019”
statistical handbook is planned to publish in the IV quarter 2019.